

סימן סג

קופות גמ"ח אם צריכים פרוזבול

כספי המפקיד, הרי קופת צדקה אין צריכה פרוזבול.

ואף דמבואר בשו"ע (סעיף ט' נמ"א) דאם כתב לשון פקדון בשטר הלואה אין השביעית משמטתו, אין זה אלא כשכתב לשון פקדון בשטר הלואה וגילה דעתו שלא כתב כן אלא ליפות כחו והו"ל כאילו התנה ע"מ שלא תשמטני, ומשו"כ הוסיף הרמ"א הלכה זו על דברי השו"ע בענין המתנה ע"מ שלא תשמטני בשביעית. אבל כאשר אין גילוי דעת כלל מלשוננו אלא שהשתמש בלשון השימושית המודרנית הוי ככל הלואה שהשביעית משמטתו וז"פ.

וי"ש לפקפק בדין גמ"חים מטעם אחר, דאפשר דרק בצדקה לעניים הוי כמסורים לבי"ד ולא בקופות גמ"ח המלוות גם לעשירים ואף שמצות גמילות חסדים הוי בין לעני ובין לעשיר מ"מ לא מצינו בכל צרכי המצוה דהוי כמסורים לבי"ד אלא בצדקה לעניים דיד עניים אנן כמ"ש בב"ק (ל"ו ע"ג), ושמעתי שגם מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א (זצ"ל) נטה להחמיר מטעם זה. אך מ"מ נראה עיקר

הנה מבואר להדיא בחו"מ (סי' ק"ז סכ"ח) דקופת צדקה אין צריכים פרוזבול ומקור הלכה זו מדברי הרשב"א (נ"ק ל"ז ע"א) שלמד הלכתא דא מיתומים שאין צריכים פרוזבול דבי"ד הוי אבי יתומים והוי כאילו נמסרו שטרותיהם לבי"ד וכך גם בצדקה דיד עניים אנן.

ואעפ"כ יש שהעירו (מנן הגמ"ח ז"ל) דכיון שנהוג בזמנינו דיחידים מפקידים כספם בידי גמ"חים אפשר דהוי ככספי הדיוט. אמנם לענ"ד נראה יותר דכיון שכספים אלו נמסרו לידי הגמ"ח הוי ככל כספי הגמ"ח. ואדרבה המפקיד צריך לכתוב פרוזבול כדי לגבות את כספי הפקדון מידי הגמ"ח, דכיון דלהוצאה ניתנה הרי זה הלואה גמורה.

הגע בעצמך אטו יוכל גבאי הגמ"ח לשלוח את בעל ההפקדה לגבות ממנו מן הלווים, הלא פשוט שהגבאי אחראי כלפי המפקיד, וא"כ הרי זה הלואה גמורה. וכיון שהמפקיד צריך פרוזבול ע"כ שאין הגמ"ח צריך פרוזבול דתרי פרוזבולים אלו הוי תרתי דסתרי, דאם כספי הגמ"ח יש כאן ולא

השטרות לבי"ד אבל גמ"ח פרטי שאינו
מיועד לבני העיר כלל ואין לו זיקה
לבי"ד ולרבני המקום ספק אם י"ל לגביו
דהוי כאילו נמסר לבי"ד.

ומשום כל אלה הטעמים נראה דראוי
שגם בעלי הגמ"חים וגבאיהם
יעשו פרוזבול כדין, אך מ"מ אם לא עשו
פרוזבול נראה דמעיקר הדין אין
השביעית משמטתן.

לענ"ד דכיון דרוב הנזקקים לגמ"ח עניים
הם מסתבר דאף בזה הוי בי"ד יד עניים.

ועוד יש להעיר בזה דאפשר דאין הלכה
זו אמורה אלא בקופת העיר או
הקהילה וכדו' שנהוג היה בכל קהילות
ישראל שהיתה קופת צדקה שדאגה
לעניי העיר וקופה זו היתה כפופה לבי"ד
או לרב שבעיר וכך נהוג גם היום
בהרבה שכונות שיש קופת צדקה
שכונתית. ובזה אמרו דהוי כאילו נמסרו

